

**НАДА КОЛУНЦИЈА, пијанисткиња**

# Инструмент има душу И ТО ЈЕ ДИВНО

ПИШЕ ГОРАН БОРИЧИЋ  
ФОТОГРАФИЈЕ Лична архива

**Н**а недавно одржаном реситалу на програму су била дела искључиво домаћих аутора, њих укупно девет, различитих по годишту и сензибилитету. Отуда и прво питање. **Шта је то што повезује покојног Зорана Христића (1938) и рецимо Теодору Степанчић (1982), да поменемо хронолошки првог и последњег аутора који су били заступљени те вечери?**

– Ако уопште има неке везе међу њима, она је доста крхка. Зоран користи класична музичка средства и своју дубоку емоцију са лакоћом дели са публиком. Теодора може да се учини интровертном, али ако слушаца нема стандардна музичка очекивања, онда свакако има шансу да буде учесник у Теодориној, како сама каже, „апстрактној, измишљеној стварности“. Снимљени звукови из свакодневног живота удружују се са клавирском деоницом; када се извођач на то навикне, циљ је постигнут. Требало ми је доста времена, али искуство је заиста вредно.

**Дуго сте присутни на музичкој сцени, али читаоцима је недовољно позната ваша биографија. Реците нам нешто о себи...**

– Рођена сам у Београду, 1952. године, тако да сам имала довољно времена да ми досади... биографија. По завршетку Музичке академије, мој драги професор и диван човек, Душан Трбојевић, предложио ми је да се пријавим за стипендију на Академији „Франц Лист“, у Будимпешти. Отишла сам тамо и улетела у класу Золтана Кочиша, једног феноменалног пијанисте. Ми, студенти из источних земаља, били смо смештени у

дом; изнајмила сам клавир и сместила га у домску пегларницу у сутерену. Студенти из богатијих земаља изнајмљивали су станове са клавиром. Атмосфера је била дивна! Сви смо много радили, дружили се, вежбали и слушали све концерте у раскошној сали Академије, где су нас пуштали бесплатно. Ја сам ишла да слушам и проба! У Будимпешту сам стигла са већ пробуђеном знатижељом за савремену музику, а Кочиш ме је у томе подржао. Када год сам могла у једној продавници сам куповала мени занимљиве плоче и партитуре.

**Ваша и Јованова (Јован Колунџија, виолиниста, прим. аут.) мајка је Летонка. Летонија је за већину нас права непознаница, балтичка егзо-**

**Средином децембра, у Свечаној сали Скупштине града, наша истакнута пијанисткиња Нада Колунџија одржала је реситал за клавир, клавир-играчку и траку. Тим поводом разговарамо са њом о музици, одрастању, школовању, односу са братом Јованом, о њиховим родитељима, о томе зашто се у једном тренутку одвојила од клавира, зашто је остала сама и због чега често нестане из живота својих пријатеља...**

**тика. Каква је љубавна прича Ваших родитеља?**

– Има ту још мешавина: моја бака по мајци је Русиња, а деда Летонац; мама се зове Вера Петровна Лубанас. Моја сестра из Риге, Вера, наишла је на податак да је ово презиме припадало племићкој породици. Имамо и своју улицу у Риги! Мама је веома рано остала сироче које мора да брине о млађем брату и сестри. У маминој школи велика пажња се посвећивала уметности. Учила је да свира клавир, познавала сликарство, оперска либрета, пуно је читала. Када је имала 17 година одведена је у немачки логор. Немцима је била потребна радна снага, и испитивали су шта ко зна да ради. Мама се јавила да фарба кожу, иако то никада није радила!





*„Тај моћан, самосталан,  
царски инструмент  
некако се неприметно  
ушћуњао у мој живот...“  
киже Нада*

Тако се спасла. Проводила је и по 12 сати у загушљивим просторијама, а затим је научила да шије на фабричким машинама. Ту је провела четири године и упознала свог будућег мужа, Саву. Тата Сава, пореклом из околине Книна, дошао је у Београд за шегрта код мајстора Николе, сарача. Његова радњица постоји и дан-данас, на углу улица Краљице Наталије (бивша Народног фронта) и Балканске, и носи татино име. Имајући сарачки занат у рукама, Сава се пријавио да иде у Немачку, у радни логор. Ту је срео Веру. Будући да је дошао својом вољом, имао је бољи третман од ње и помагао јој је колико је могао, кришом. Када се завршио рат, венчали су се и дошли у Београд. Имали су три

венчања, на разним местима, како би мама добила папире да може да остане у Београду!

**Који мајчин део препознајете у свом карактеру? Шта би била та нека хладна, северњачка црта? Јесте ли Јован и ви икада били у Летонији, упознали некога од фамилије?**

– Ја сам очигледно нека мешавина, чини ми се више на оца. Он је био отворен, волео је друштво, волео је да се шали, мама је уздржанија у показивању осећања, као да се она подразумевају. Али, ја знам да их има, у огромној мери. Јован је био у Летонији, односно Совјетском Савезу, чини ми се неколико пута у оквиру својих многобројних турнеја. Ја сам била двапут, једном као сасвим

мала и једном као студент. Али, тетка Људмила и њена деца долазили су код нас неколико пута.

**Када и како клавир улази у ваш живот? Да ли постоји неки други инструмент у коме бисте се могли наћи?**

– Као мала, да сам могла да бирам, изабрала бих виолончело. Веома волим тај инструмент. Али касније, када сам боље упознала клавир... Тај моћан, самосталан, царски инструмент некако се неприметно ушћуњао у мој живот. Споро ме је освајао, али када се то догодило, више се нисмо раздвајали... У ствари, јесмо. Када се наша земља распала, отишла сам у Рушањ да живим, где смо имали кућу, да гајим поврће и цвеће. Било га је >



PETROF



*„Понекад, док вежбај, тај флуид се јавља између мене и клавира, и догађало ми се да чујем тон клавира како се претвара у нешто живо!”*

»» толико, да сам делила свакоме ко би навратио. Ах, тај парадајз и тиквице, тај мирис када се пролази кроз леје - стајско ђубриво, малине, воћке... Тада готово да нисам ни свирала. А онда је дошао тренутак када више нисам знала ко сам, самој себи сам била страна, претворила сам се у неког другог. Одлучила сам да се хитно вратим музици, ваљда тако и себи. И од тада више није било раздвајања.

**Однос према брату - од паркића до светске славе? Колико сте уопште делили каријере, пријатеље, начин живота?**

- Мој брат Јовица и ја? Па, током мог одрастања, он и није обраћао неку пажњу на мене. Као да смо водили паралелне животе. Он је старији од мене три и по године, мада сви мисле да је обрнуто. И тада, ја гледам брата: леп, господствен, успешан, суперстар одмалена, а код мене све успорено, солидно али не и велико. Рано смо почели да наступамо заједно, наравно да сам била сенка, у сваком смислу. Ма, као да нисам ни имала сенку! При томе, имали смо толико пуно концерата да нисам имала времена да се посветим својим стварима. Онда сам размислила о томе шта ја заправо хоћу, и окренула се

свом путу. Касније смо опет наставили да свирамо заједно. Живели смо различито, свако онако како воли. Разговарали смо углавном путујући, у возовима, аутобусима, авионима... Данас смо свако на своме, имамо веома леп однос. А шта значи бити сестра, знају само сестре. Велика је то љубав и брига.

**Преломни тренуци у животу (сеобе, одласци, рођења, смрти) и каријери (учитељи, сарадници, наступи)?**

- Ух, не знам. Прошлост је прошлост, према њој имам дистанцу и не враћам јој се баш много. Свакако је било преломних тренутака, али ја више немам ни тугу нити неки други однос, ако ми се појаве у сећању. Рани одлазак мога оца, то је нешто друго. Недостаје ми. Нарочито то што не може да види неке ствари које би га радовале, и што не могу да загрлим тог дивног човека, мог оца. Каријера иде својим путем, и личи на мене: горе-доле. Ту нисам била баш довољно паметна, и чини ми се да то не могу да променим. Имам сталну потребу да свирам нешто ново, уместо да организујем концерте са старим стварима и тако добијем слободно време, да обавим посао



менаџера самој себи. Овако, све време ми одлази на учење нових партитура, а то је огроман посао.

**Награде?**

- Награде... Наравно да ме радују, на неки начин су потврда да је мој рад потребан и цењен. Трећа награда на међународном такмичењу „Арнолд Шенберг” у Ротердаму, 1979, за мене је била велика, јер сам била неискусна, а програм сам припремила потпуно сам. У ствари, нико од педагога у Београду није ни могао да ми помогне, јер им је Шенбергов опус био непознат. На моје запрепашћење и радост, касније сам добила писмо од члана жирија, чувено француског пијанисте Клода Хелфера, којем ме саветује у вези интерпретациј. Изузетно ми је драга и Награда за жи-



вотно дело Удружења музичких уметника Србије (2016), јер је додељују моје колеге музичари. Мислим да ће време тек показати колико је добро урађена „Мала антологија музике за клавир (1914-2014)“. Ово издање од три диска под називом „Удах/Издах“ награђено је од часописа „Музика класика“ као Албум године 2017.

**Зашто је дама сама, да ли је то још једном приватан живот жртва оног професионалног?**

– Породица или „гнездо“, велика је то тема. Не видим да сам нешто нечему жртвовала. И да сам хтела, околности то нису тражиле. И, пошто се све већ тако сложило, ишла сам за оним што ме је водило, у смислу

зашто је записано баш овако, када је боље другачије. Сматрала сам то поштовањем композиторове воље. Временом, узела сам слободу да мењам, да не идем слепо за разним упутствима записаним у партитури, понекад и да мало прекројим дело. Нису ни композитори безгрешни, схватила сам то.

**Примери сарадње: са композитором, солистом, диригентом...**

– Волим да сарађујем са композиторима, нарочито када су флексибилни и када заједнички тражимо најбоља решења. Такви су, на пример, Катарина Миљковић и Мирослав Савић. Са диригентима немам баш много искуства, мало сам свирала са оркестрима, а и то мало ми углавном није пријало – навикла сам да сама водим ствари. Сарадња са солистима, ако смо сличног сензибилитета, изузетно је инспиративна. Вишедеценијска сарадња са братом Јованом много ми је значила. Захваљујући њему, стигла сам у многе крајеве света, много научила и стекла велико искуство јавног свирања. Последњих неколико година обновили смо „Ансамбл за другу нову музику“, довели смо и младе људе. Атмосфера је одлична, сви се радујемо пробама и концертима и резултати су већ ту.

**Апсолутно владате инструментом и композицијом. Гледате ли ноте? Шта је са вама и у вама, док свирате?**

– Гледам ноте. Не могу да стрпам у главу оволико програма колико их имам! Некада, јако давно, свирала сам напамет. Неколико пута имала сам пех са „меморијским киксевима“ (тако ми то зовемо), па се појавио страх да ће се то поновити. Зато су, и када знам неку композицију напамет, ноте увек испред мене. Сам чин јавног свирања је такав да, када једном доживите добар осећај размене флуида са публиком, желите га опет. Понекад, док вежбама, тај флуид се јавља између мене и клавира, и догађало ми се да чујем тон клавира како се претвара у нешто живо! Инструмент има душу, и то је дивно. А на самом концерту, ако успем да ухватим тај тренутак, онда знам да ће све бити добро, да сам успела да поведем ток и заокупим сву пажњу. То се препознаје по невероватној тишини у сали, док тонови одзвањају у тој тишини, моме уживању нема краја.

**Од интерпретације до креације? Гуши ли вас стално већ написано, пожелите ли неко исклизнуће?**

– По моме схватању, интерпретација је научена партитура после чега се неминовно креће у креацију. То је неизбежно. У противном, сви би увек исто свирали. Лични печат, то је оно што свирању даје смисао. Има неких композиција у којима су ми дозвољена исклизнућа, и то ми јако прија.

**Хоће ли се у вашој заоставштини наћи, једнога дана, рецимо неки клавирски концерт?**

– Не знам да ли ће се икада појавити нешто са мојим потписом. Имам превише партитура у себи, и не знам да ли бих успела да се одвојим од њих. Али, када бирам музику коју ћу свирати, трагање је дуготрајно. Е, то на крају буде музика коју бих радо потписала!

**Да ли бисте могли да замислите себе у некој другој професији? Неуметничкој?**

– За професију нисам сигурна, али као хоби, да. Имам их много, али немам времена за њих. Штрикање, шивење, повртарство и уопште рад са земљом... Волим да радим са дрветом, колико могу, волела бих да сазидам кућу, ја!

**И ви и Јован сте остали овде?**

– Да! Најлепше је било одлазити и враћати се. Као друго, јак разлог да останемо овде били су наши родитељи. Треће, није било нужно да се оде да би се опстало. Данас је тај одлазак масован, има размере епидемије.

**Шта даље, какви су вам планови?**

– Планови? Зар не мислите да је доста? Добро. Да се од програма „О светлости, о нежности“ направи ЦД, као и од концерата са „Ансамблом за другу нову музику“ са програмом европских минималиста. Да свирам негде ван земље, да се позабавим телом које страда од све ове музике, да се више дружим. Чуди ме да уопште имам пријатеље, с обзиром на то колико често нестане из њихових живота. Захвална сам им што ме примају назад и што ме разумеју. То не може свако.

**Честитка за Нову 2020, рецепт за ведрину?**

– Бромазепам од 1,5 мг или више, према потреби.

**На здравље! ■**



*Нађа и Јован са родитељима Вером и Савом, који су се упознали у немачком логору*

*Јован је старији брати и по тојине, мада сви мисле да је обрнуто*

мојих потреба и интересовања. У мом васпитању никада није постојао императив имати породицу, али је постојала велика подршка ономе што радим. Када сам сведок склада и лепоте које породица може да има, то ми изгледа као нека бајка.

**Читање нота као креативни чин – колико слободе себи дајете? Осећате ли понекад другачије од написаног? Шта радите у таквим случајевима?**

– Добро питање! Раније нисам себи дозвољавала одступања од партитуре. Чак ни онда, када сам се питала